

Mistři stolařského řemesla z Mohelna

Stolařské řemeslo má v Mohelně staletou tradici. Prvním historicky doloženým stolařem byl po roce 1750 Václav Hubáček, uváděný v r. 1781 jako Tischlermeister. Na něho navazovaly na přelomu 18. a 19. století, stolařské rodiny Nováčků – Burianů a Karla Sýkory ze Lhánic, Škodů a Povolného z Bučovic, který si vzal vdovu po Janu Škodovi a dílny Vincence Beránka, původem od Pardubic, Jana Novotného a Jana Dvořáka z Jindřichova Dvora, Jana Vopálenského z Rychnova a domácích Jana Hanzlíka a Matyáše Macka.

V té době, po patentu Josefa II., r. 1781, který odstranil nevolnictví a poddaní přestali podléhat vrchnosti v záležitosti sňatků, stěhování, prodávání svých statků, ale zejména mohli svobodně dávat své děti na řemeslo nebo na studie, vzniká v Mohelně bohatý život řemeslný. Byli to zejména hrnčíři, tkalci, jircháři, kováři, koláři, kamnáři Kleini – proslulí výrobou kachlů, ševci, krejčí, tesaři, zedníci, bednáři a další.

Kolem roku 1800 se začalo dařit výrobě nábytku v Mohelně. Byl o něj zájem, zejména pro jeho výtvarné zdobení. Vyhovoval vkusu obyvatel Jižní Moravy, dobře se prodával. S příchodem dalších stolařských mistrů do Mohelna se jeho výroba rozšiřovala. Věhlasu v řemeslné zručnosti se dostalo malovanému nábytku Johanna Buriana (1813-1889), jeho otci a bratrům, Karlu Sýkorovi ze Lhánic (1807 -), který se u Burianů vyučil a do rodiny se přizemnil. V jeho dílně pracovali i jeho synové. Mohelenští stolaři vyráběli především truhle, poličky, dlouhé závěsné police na nádobí, postele i s nebesy, lavice i rohové s opěradly, rohové – koutní almárky, stoly, židle, méně již skříně. Téměř všechny svoje výrobky zdobili malovaným dekorem umístěným do obdélníkových polí nebo čtverců.

Podíváme-li se dnes na barevnou reprodukcii dekoru Burianovy lavice, datované rokem 1850, pozorujeme modré pole, lemované bílou linkou. Základem pestrých květů, vyplňujících celé pole, je romantická váza. Ve vrcholu je symbol slunce. Do stylizovaných jablíček umístil svůj monogram J. B. Signoval jen práce, které sám maloval. Svě výrobky také vlastnoručně podepisoval. Zejména na spodní části víka truhel najdeme olůvkem (stolařskou tužkou) napsáno: „Johan Burian, Maistr stolařsky z Mohelna. Léta Páně 18...“. Celé pojetí kresby je dle mého soudu symbolické. Modrá ultramarínová, kobaltová nebo indigová je vnímána jako voda, vzduch a nebe. Jablíčka, květy růží, tulipánů a kopretin znamenají život. A slunce, životodárnou sílu. Burianovy práce vynikají bohatým ornamentálním pojetím a pestrostí barev. Jeho výrobky jsou na první pohled nápadné a poznatelné. Jsou jedinečné a hovoří o práci mistra. Malovalo se ručně bez předlohy. Jasných barev dosahovali snad pomocí makového oleje. Při rozšíření výroby se základní obrysy kompozice přenášely na podklad pomocí prášku, tzv. havraního stříbra, ze vzoru propíchaného na tvrdém papíře. V některých dílnách malovaly za plat i ženy. Také Karel Sýkora, který postupně založil dílnu, ve které pracovalo několik tovaryšů a učedníků vyráběl a maloval nábytek. Jeho pojetí barevné malby je však střízlivější. Bývá umístěno u truhel do čtvercových polí, dvojitě široce lemovaných, s iniciálami K. S. Stejně i další mohelenští mistři své malované výrobky signovali a nacházíme na nich jejich zkratky. Nedosahovali však úrovně a kvality dekoru Burianů. Pamětníci uvádějí, že z Mohelna jezdilo až deset povozů s nábytkem na jarmarky do Ivančic, Miroslavi, Hostěradic, Hustopeče (kde měli Buriani i sklad), Kyjova, Bzence, Uherského Ostrohu, Uherského Hradiště, Velkého Meziříčí, na Hanou a do řady dalších míst.

Práce Burianů, Karla Sýkory, Vincence Beránka, Franze Povolného i dalších najdeme dnes deponované v muzeích, např. v Národopisném muzeu v Praze a Brně, v muzeích Hodoníně, Kloboukách u Brna (z pozůstalosti Viléma Mrštíka), Uherském Hradišti, Vyškově, Znojmě, Velkém Meziříčí a jinde.

Poprvé zaznamenal a popsal mohelenské stolařské mistrovství Vratislav Bělík, národopisný pracovník, působící v letech 1939 – 1945 v Mohelně, který čerpal údaje od pamětníků.

Truhláři lidového nábytku z Mohelna patří k tvůrcům lidového umění, které obohatilo naši národní kulturu.

Dr. Jiří Lysák

Ukázka dekoru lavice Johana Buriana s dobře viditelným monogramem J. B.

